

тайна и ключа за очакваното от тях щастие. Но поемането по тези пътеки, тяхното изминаване, тяхното картиране и т. н. са единствено и само в прерогативите на ромите, не и на други етнични субекти, за които това не е екзистенциална, а може би е преди всичко инструментална цел и задача или дори някакво забавление. Тъкмо поради това правилната ориентация, преживяването и преосмислянето на смисловите пространства на разпростиращата се и до днешни дни исторически валидирана в душевността и битността на ромите предистория, както и на семантични територии на преферираната им действителна история, трябва да са право, дълг и чест единствено на откривателските (познавателни, оценъчни, волеви и практически) усилия и опити от страна на циганите.

**Трето.** Рационализиращият вариант на опознаване, осмисляне и преосмисляне на предисторичността и историчността на ромската душевност и битност е много редуциран и трудно уловим във вербалните и поведенските изяви на циганите. И това е напълно естествено, ако изхождаме от хоризонтализацията на тяхната всекидневност, от заклещването на ромската менталност в менгемето на „в себе си“ (но не и „за себе си“), от преферираната и фаворизирана, но практически трудно реализуема вертикализация на циганската рационалност и др. под.

Паралелно с това обаче интуитивно и подсъзнателно **циганската душевност и емоционалност намират своя порядъчен отклик в образността на своите интенции и послания към рома и към „другите“**. Това става посредством метафорично-алегоричните илюстрации, чрез символизациите на компенсаторния (дефицит или излишък) ефект на циганското самопознание и самоусещане.

Циганина може да опознае, разбере и да му съпреживява истински само друг циганин, но не и друг – нером. Това е аксиоматичното положение, от което се изхожда при резервираността към интервенциите от страна на „другите“ към интимно-сакралните територии на циганската душевност и битност. Тази аксиоматичност има и друга своя импулсивна, интуитивна и подсъзнателна версия на присъствие в **символичните, метафорично-алегоричните сравнения и образи между деня и нощта като реалности и съотносимости в ромската душевност и битност**.